

Удружење гуслара, здравичара и епских песника

„БАНОВИЋ СТРАХИЊА“

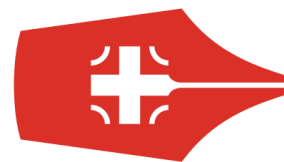
Косовска Митровица

ГУСЛАРСКО ВЕЧЕ

12. МАЈ 2024

СРПСКО АКАДЕМСКО
УДРУЖЕЊЕ У ШВАЈЦАРСКОЈ

БАНОВИЋ СТРАХИЊА-Народна песма

Нетко бјеше Страхинићу бане,
Бјеше бане у маленој Бањској,
У маленој Бањској крај Косова,
Да такога не има сокола.
Једно јутро бане подранио,
Зове слуге и к себе призивље:
"Слуге моје! хитро похитајте,
"Седлајте ми од мегдана ђога,
"Окитите, што љепше можете,
"Опашите, што тврђе можете;
"Јел ја, ђецо, мислим путовати:
"Хоћу Бањску оставити града,
"Мислим ђога коња уморити
"И у гости, ђецо, одлазити,
"У тазбину у била Крушевца,
"К милу тасту старцу Југ-Богдану,
"Ка шурева девет Југовића;
"Тазбина ме та жељкује моја."
Господара слуге послушаше,
Те сокола ђога оседлаше,
Опреми се Страхинићу бане,
Уд'ри на се дибу и калифу,
Поноситу чоху сајалију,
Што од воде чоха црвенија,
А од сунца чоха руменија;
Окити се један Српски соко,
Па посједе ђога од мегдана,

Одмах пође, у тазбину дође,
У тазбину у била Крушевца,
Ђе од скоро царство постануло,
А виђе га старац Југ Богдане,
И виђе га девет милих шура,
Соколова девет Југовића,
Мила зета једва дочекаше,
У наруче зета загрлише,
Вјерне слуге коња прифатише,
Зета воде на френђију кулу,
Код готове совре засједоше,
Те господску ријеч бесјеђају;
Навалише слуге и слушкиње,
Неко двори, неко вино служи.
Што бијаше ришћанске господе,
Посједаше, те пијаху вино:
Уврх совре стари Југ Богдане,
С десне стране уза рамо своје
Сједе зета Страхинића бана,
И ту сједе девет Југовића,
Низа совру остала господа;
Ко л' је млађи, двори господаре.
Но бијеше то девет шурњаја,
Но шурњаје дворе упоредо,
Дворе свекра силна Југ-Богдана,
И двораху своје господаре,
А највише зета поносита;
А слуга им једна вино служи,
Служи вино једном купом златном.
Златна купа девет бере литар;

Ја да видиш друге ђаконије,
Ђаконије, многе госпоштине!
Како, брате, ђе је царевина.
Позадуго бане гостовао,
Позадуго бане зачамао,
Поноси се бане у тазбини.
Госпоштине што је у Крушевцу,
Досадише јутром и вечером
Молећи се силну Југ-Богдану:
"Господару, силан Југ-Богдане!
"Љубимо ти свиленога скута
"И десницу твоју билу руку,
"Ну потруди чудо и господство,
"И поведи мила зета твога,
"Ну доведи Страхинића бана
"У дворове и у куће наше,
"Да ми неку пошту учинимо."
Сваком Јуже хатар навршује.
Доке тако изредили били,
Дуго било и вријеме прође,
И задуго бане зачамао;
Но да видиш јада изненада!
Једно јутро, кад огрија сунце,
Мезил стиже и бијела књига
Баш од Бањске од малена града,
Од његове остарјеле мајке,
Бану књига на кољено паде,
Кад разгледа и проучи књигу,
Ал' му књига доста грдно каже,
Књига каже, ђе га куне мајка:

"Ђе си, сине, Страхинићу бане?
"Зло ти било у Крушевцу вино!
"Зло ти вино, несретна тазбина!
"Виђи књигу, нечувених јада!
"Из убаха једна паде сила,
"Турски, сине, од Једрене царе,
"А цар паде у поље Косово,
"А цар паде, доведе везире,
"А везире, несретне већиле.
"Што је земље те облада царе,
"Сву је Турску силу подигао,
"У Косово поље искупио,
"Притискао све поље Косово,
"Уватио воде обадвије:
"Покрај Лаба и воде Ситнице
"Све Косово сила притиснула.
"Кажу, сине, и причају људи:
"Од мрамора до сува јавора,
"Од јавора, сине, до Сазлије,
"До Сазлије на ћемер ћуприје,
"Од ћуприје, сине, до Звечана,
"Од Звечана кажу од Чечана,
"Од Чечана врху до планине
"Турска сила притисла Косово.

КУПА ВИНА- Никшић 1968.

Р. Б. Требјешки

Окле ти је била
та обична флаша
и зашто је љубиш
о старино наша?
Ово ђецо није
флаша него Купа,
Да ви само знате
колико је скупа
Е је она виша
Но Во нечи с ражња
То се у њој зове
Поклоњена пажња,
Ово ми је посла
Друг старих војвода
И низашто небих
Ту здравицу прода!
Ово ђецо није
посла кому драго
Него стари витез
што живи на драго!
Нико његов није
туђе пете лиза
То је врат којег
не привија криза!
Кућа му је тамо
покрај Дукље града

И под старост живи
од зноја и рада?!
Винограде копа
и оре и коси
А Легију Часте
око врата носи!?
А испод ње броји
осамнајест рана
Од куршума љутих
и од јатагана!
Руком својом сије
жито у Дољане
Слично оном старцу
Са Јасне Пољане!
Ова Купа није
попиј па је стуци
О њој ће ти моји
пјевати унуци:
„Из ове је купе
пио вино Деда
и ђеци је својој
у аманет преда
Добио је некад
пуну мрка вина
Посла му је стари
ОРО из планина
Ђенерал и витез
Са Солуна Соко:
Поглавица брцка
Мирашевић Ђоко

Тако ћете ђецо
ви зборити негда
О антици овој
коју сам ви преда,
Коју ми донесе
наш племеник и брат
Из Мораче тврде
Сердаревић Мијат
О они су оба
јунаци на гласу
А ја ето немам
Ни бритве о пасу
И опет ме људи
на далеко виде
Једно мртво биће
Што по земљи иде!?

СВЕТИ САВО-Народна песма

Збор зборила господа ришћанска

Код бијеле цркве Грачанице:

„Боже мили, чуда великога!

„Куд се ђеде цар-Немање благо,

„Седам кула гроша и дуката?”

Ту се деси Немањићу Саво,

Па говори господи ришћанској:

„Ој Бога вам, господо ришћанска!

„Не говор’те о мом родитељу,

„Не говор’те, не гријеш’те душе:

„Није бабо расковао благо

„На наџаке ни на буздоване,

„Ни на сабље ни на бојна копља,

„Ни добријем коњма на ратове;

„Већ је бабо потрошио благо

„На три славна Српска намастира:

„Једну бабо саградио цркву:

„Б’јел Вилиндар насред горе Свете,

„Красну славну себе задужбину,

„Вјечну кућу на ономе св’јету,

„Да се њему поје летурђија

„Оног св’јета, као и овога;

„Другу бабо саградио цркву:

„Студеницу на Влаху Староме,

„Красну славну мајци

СЕТОСАВСКА ЗДРАВИЦА-Вук Пантовић из Сјенице

Здравицу вам ову дижем,
По милости драгог Бога,
И данашњег светитеља,
Заштитника рода мога!

С благословом Светог Саве,
И свих светих Немањића,
Да наздравим вама овде
Са буклијом рајског пића.

По србскоме обичају,
Како збору доликује,
Наздравићу епископу
Милешевске епархије,

Божијем угоднику,
Богољупцу, крстоношцу,
Савиноме следбенику,
Духовноме, нашем оцу!

Милешевска света лавра,
То је србски Јерусалим,
Ту је Сава васкрснуо,
У то име да наздравим!

На извору Светосавља,

На обали Грабовице,
Да поздравим часне оце,
Свештенике из Сјенице!

Што воздижу Светосавље
И Христове апостоле,
Што се за спас србског рода
Даноноћно Богу моле...!

КНЕЖЕВА ВЕЧЕРА-Народна песма

Славу слави српски кнез Лазаре
У Крушевцу мјесту скровитоме.
Сву господу за софру сједао,
Сву господу и господичиће:
С десне стране старог Југ-Богдана,
И до њега девет Југовића;
А с лијеве Вука Бранковића,
И осталу сву господу редом:
У заставу војводу Милоша,
И до њега дв'је српске војводе:
Једно ми је Косанчић Иване,
А друго је Топлица Милане.
Цар узима златан пехар вина,
Па говори свој господи српској:
"Коме ћ' ову чашу наздравити?
Ако ћу је напита' по старјешству,
Напићу је старом Југ-Богдану;
Ако ћу је напита' по господству,
Напићу је Вуку Бранковићу;
Ако ћу је напита' по милости,
Напићу је мојим девет шура,
Девет шура, девет Југовића;
Ако ћу је напита' по љепоти,
Напићу је Косанчић-Ивану;
Ако ћу је напита' по висини,
Напићу је Топлици Милану;
Ако ћу је напита' по јунаштву,

Напићу је војводи Милошу.
- Та ником је другом налит' нећу,
Већ у здравље Милош-Обилића!
Здрав, Милошу, вјеро и невјеро!
Прва вјеро, потоња невјеро!
Сјутра ћеш ме издат' на Косову,
И одбјећи турском цар-Мурату!
Здрав ми буди, и здравицу попиј,
Вино попиј а на част ти пехар!"
Скочи Милош на ноге лагане,
Пак се клања до земљице црне:
"Хвала тебе, славни кнез-Лазаре,
Хвала тебе на твојој здравици,
На здравици и на дару твоме:
Ал' не хвала на таквој бесједи!
Јер, тако ме вјера не убила!
Ја невјера никад био нисам,
Нит' сам био нити ћу кад бити,
Него сјутра мислим у Косову
За хришћанску вјеру погинути;
Невјера ти сједи уз кољено,
Испод скута пије хладно вино!
"- А проклети Вуче Бранковићу!
Сјутра јесте лијеп Видов данак,
Виђећемо у пољу Косову
Ко је вјера, ко ли је невјера!
А тако ми Бога великога,
Ја ћу отић' сјутра у Косово
И заклаћу турског цар-Мурата,
И стаћу му ногом под гр'оце;

Ако ли ми Бог и срећа даде,
Те се здраво у Крушевац вратим,
Ухватићу Вука Бранковића,
Вегаћу га уз то бојно копље,
Као жена куђел' уз преслицу,
Носићу га у поље Косово!"

КОСОВСКА БИТКА- Р. Б. Требјешки

Крв ће ваша докле сунце грије

Чуват' образ српске историје.

Чуј Србине, ову пјесму моју
О љутоме косовскоме боју,
Да напојим српску душу твоју
Са најљепшим на свијету пићем,
Са Косовом и са Обилићем.
На хиљаду и треће стотине
Осамдесет девете године,
Војску купи српски кнез Лазаре,
Властодржац и велики царе.
Књиге пише зове на Косово
За пресвето име Исусово.
Прву посла краљу босанскоме,
Бану Твртку Котромановићу,
Другу књигу бегу скендерскоме,
Зету Ђуру Стратимировићу,
Трећу посла Мусићу Стевану,
А четврту у Косову равну
Пашеногу Страхинићу бану,

Пету књигу војводи Богдану,
Шесту књигу храброме Маријану
Седму посла од Пожеге Божу,
Великоме царскоме велможу,
Осму посла Павлу Орловићу,
А девету змају Мукчевићу,
А десету Момчилову Васу,
Онда једну Муси Арбанасу.
Дванаесту Ђурици сердару,
Тринаесту Николи Бољару,
И још једну Леки капетану,
Петнаесту Шаунић Дамјану,
Шеснаесту Облацићу Раду,
Онда једну у Прилипу граду;
Цар поздравља и преклиње Марка
Да се диже противу Турака:
„Хајде, Марко, на Косово сиђи,
Сунце ће ти с неба да завиди,
Да светимо грдну касапницу,
Вукашина с браћом на Марицу;
Хајде, Марко, преко свега пређи!“
Онда пише Срђи Злопоглеђи.
Посла књиге и Срђи и Марку,
Онда пише од Змијаља Рајку;

А двадес'ту од Хомоља Живку,
Онда једну од Сријема Мирку,
Једну попу Кресимировићу,
И Новаку Гребострековићу,
Онда пише војводи Лаушу,
Ал' га нешто забоље на душу
Јер се сјети Реље барјактара,
Па у јаду 'вако разговара:
„Аох Реља, рано моја љута,
Што ми оста у граду берута,
Ваља би ми сад овога пута
Е се нешто за Косово гута!“
У књиге им цар Лазаре вели:
“Чујте моји витезови смјели
Чим примите књиге шаровите,
Ви купите војске силовите,
И хитајте на Косово поље
Рад јуначке витешке невоље.
Велики су Турци освајачи,
Куку томе од кога су јачи
Па морамо бранит' царство наше,
Ја не сумњам у јунаштво ваше;
А поздрављам и преклињем војску
Да хитају на битку косовску.

Ко је Србин и српскога рода,
А од српске куће и порода;
Нека хита што се може прије,
На глас ове мрке погибије.
Ко год мога, а не смио доћи,
Клетва моја не могла га проћи,
Из руке му пушке не пуцало,
А из њиве сјеме не ницало,
Поштење му у дом погинуло;
Ни женио, нити удавао,
Нит' из тора свога продавао.“
Па дозива војводу Владету:
„Ове књиге шаљи по свијету!“
Кад је царе књиге оправлио,
Алај барјак на двор поставио.
И под барјак силну скупи војску,
Пође с њима на битку косовску.
Док му приђе царица Милица,
Уплакана и жалосна лица:
„Ти Лазаре, на Косово крећеш,
Зар никога оставити нећеш,
Царе Лазо, од мушкијех глава?
Један витез царство не спасава.
Но те молим, господара свога,

Остави ми брата бар једнога.“

Али цару то не бјеше мило,

Тјешити је мора како било.

Рече Лазар Богдановој кћери:

„Ти једнога брата одабери.

Југовића кога ти је воља,

Да не иде пут Косова поља.“

Кад Милица брата одмолила,

До земље се кнезу поклонила,

Па похита браћу да претече,

Стиже Бошка, овако му рече:

„Оли Бошко, миле очи моје,

Ти за љубав драге сестре твоје

У Крушевцу самном останути?

Немојте ме саму оставити.

У цара сам тебе одмолила

И дозволу кнежеву добила

Барјак подај коме ти је драго,

Ела Бошко, ела моје благо.“

Да би Бошко сестру умирио,

Он је братске руке раширио,

Љуби сестру у господско лице:

„Немој сестро, госпођо Милице,

Враћати ме из љутога боја,

Поштеди ме мила сестро моја.
Сестро моја, сама протумачи
То би славу моју да помрачи.
Двије жене на пут кад се сваде,
И оне би да ми очи ваде.
Да не смијем на Косово ићи
Ђе и моја браћа Југовићи.
Но, Милице, мила сестро наша,
Не ватај ми за узде кулаша.“
Ту Југ виђе Бошка како виче
Падората на узду повуче,
На Милицу као муња пуче:
„Кћери моја ти се натраг враћи,
Немој твојој досађиват' браћи.“
Но Милица на оца погледа —
Браћа неће, а отац им не да,
Па се с пута полако помаче
Сузе лије, уздише и плаче.
У том прође војска и армада
Из Крушевца царевога града,
А пред њоме српски кнез Лазаре
И војводе, и младе и старе,
А прати их госпођа Милица
Уплакана и жалосна лица,

Јер јој срце тешке мисли гризу
Док стигоше до Косова близу.
Код Мосана логор учинише,
Царица се натраг врати више.
Цар Милице овако нареди:
„Богами су рђави изгледи,
Ко зна шта ће учинити Власи?
Бог би само, мога да нас спаси!
Но, Милице, вјерна љубо моја,
После битке и љутога боја,
Ако би ти гласи допанули,
У тој бици да смо пропанули,
Онда дођи на пусто Косово,
Те гробницу ископај наново
И сахрани наше витезове
Јер те на то царска дужност зове.
Моје тјело у моју гробницу,
У бијелу цркву Раваницу.“
Цар јој тако науснице каже,
Милица се црној земљи саже,
Те поздрави кнеза и војводе,
Српску војску, па Крушевцу оде.

АКАДЕМИЈА ГУСАЛА- Р. Б. Требјешки

Негдје Србин сакривен у гори

Страшно чудо измисли и створи,

Научи га сила са небеса

Јаворово дрво те отеса.

Ископа га и кожом подапе,

И низа њ, га коњску длаку запе.

Онда дрво јаворово сави.

Па и на њ, га коњску длаку стави.

Па кад длаком про длаке превуче

То му исто као муња пуче.

Цио свијет зачуди се томе

Шта измисли Србин роду своме,

Да то чудо има од дрвета,

Само Србин од свега свијета.

То је дрво с јаворова пања,

Пуно силе, истине и знања.

Није шала пет стотина љета,

Суво дрво да расте и цвјета.

Вазда гори а да не изгори –

Вазда мртво а довијек збори –

Довијек се за слободу бори,

То никаква није загонетка,

Него гусле српска петстољетка.

Историја Старога завјета,

Србиново рај дрво живота

Посађено из божије руке

Те га спаси кроз највише муке.

На њима је написана тема:

„Који народ историје нема
Па ма каква и колика била
Тај је народ ка' птица без крила.“
Ето тако српске гусле кажу,
Српске гусле не знаду да лажу,
Та је њина културна висина,
Прелазила са оца на сина.
Па зар данас да се роде људи
Да не слуша Србин кад загуди?
Зато слушај, мој Србине брате,
Какво чудо твоје гусле памте,
Те не паде твога рода слава,
У велики понор заборава,
Још кад бијах на мајчину крилу
Ја чух од њих за змаја и вилу,
Који лете у облаке к небу,
И Милошев мегдан у Јастребу,
Кад прекиде неситу аждају,
И кад оте крила љутом змају.
Сто сам пута од гусала чуја
За некаква Алију и Муја
И Будалу Тала од Орашца,
И за муке Вујадина Старца,
За Лазара и Косовску битку,
И за сабљу Милошеву бритку,
За врлине Југовића мајке,
За љепоту Атлагића Хајке,
За невољу Кунине Златије,
За јунаштво Сењанин Тадије,
За грофицу Џафер-беговицу,

Кад јој Новак продаде Грујицу,
Од велике невоље и муке,
Те набавља храну за хајдуке;
За орање Краљевића Марка,
И Секула кад тражи ујака,
Од Сибиња бан-војводу Јанка,
Па планине Кунар и Јадику,
И за Мусин гроб на Качанику,
Па кад Марка опремаше мајка,
На Косово да казује царство...
Такво царство, такво свједочанство
И толико књижевно богатство
Нема свијет нема иностранство!
Па сватове српског цар Шћепана,
И Милоша у свате незвана,
Ал' Милоша с њим да не б'јаше
Латини му свате крдисаше.
Ко проведе кроз морску отоку
На срамоту Турцима дјевојку,
То су свати од Задра Годора,
Па кад Иван иде преко мора,
Да дјевојку проси у Латина,
За Максима несретнога сина,
Кад се отуд са сватима врну,
Наопако за сву Гору Црну.
Па кад Дужде без икакве нужде,
Згази кумство да учини блудство.
Па Јерина кад Србијом влада
Те озиди триста и три града,
Тјерајући муке на кулуке

Док Новака зајми у хајдуке!
Њене куле и њене градине,
Гробнице су српске омладине.
Та проклета Гркиња принцеза,
Смедеревца за Атину свеза,
Даде Мару цару Агалару,
Осрами династију стару...
Па сам чуја за воду Кораву,
И за руску славу на Полтаву.
Па за црну битку ма Марицу
И проклету Азачку тамницу,
За некакво туре Ђерђелеза,
И судбину Петронија кнеза,
За сердаре и Влашке Котаре
За ханцаре, копља и гадаре,
За оклопе и за панцијере,
И Арапа троглаво звијере,
И за многе дане и мегдане...
Да је карта звијезда Даница,
А ја да сам ка' Спушка главица,
Да је перо брдо од пијеска,
А мастило Рајна и Сутјеска,
Да моћ имам пророка Аврама
И да живим више од Адама,
Па да сједем на врх од Балкана
И да пишем за милион дана
И описа, не бих по начину
Историјску њину величину.
Ви сте исток српских идеала,
Заштитнице правде и морала.